

DISSERTATIO INAVGVRALIS
MEDICA
DE
RITE AESTIMANDA OPII
VIRTUTE IN FEBRIBVS
ET
MORBIS INFLAMMATORIIS

QVAM
CONSENSV ATQVE AVCTORITATE
GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS

IN
REGIA FRIDERICIANA

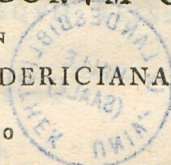
PRO
SVMMIS IN MEDICINA ET CHIRVURGIA
HONORIBVS ET PRIVILEGIIS LEGITIME OBTINENDIS
ERVDITORVM CENSVRAE SVBMITTIT

AVCTOR
B E N E D I C T V S B O E H M

BEROLINAS.

DIE XIV. DECEMBR. MDCCLXXXIV.

HALAE
LITTERIS IOA. GOTTF. HELLERI.

DISSERTATIO IN AVGVRAIS
MEDICA
RITE AESTIMANDA OPII
VIRTUTE IN FEBRIBVS
ET
MORBIS INFLAMMATORIIS

AVGVRAE
CONSENSV ADOVE AVCTORITATE
GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS

AVGVRAE
SVMMIS IN MEDICINA ET CHIRURGIA
HONORIBVS ET REVMQVE BENEFICENTIA ORNANDIS
ERVDITVS

Handwritten: D WA B C 7

AVGVRAE
BENEDICTVS BOENH

AVGVRAE
LITTEISSIA GOTT HEILKE

VIRO EXPERTISSIMO,
DOMINO M. BOEHM,

MEDICINAE DOCTORI CLARISSIMO,
PARENTI SVO OPTIMO,

HANC OPELLAM,

FILIALIS OBSEQVII TESSERAM,

OFFERT

FILIVS OBEDIENTISSIMVS.

VIRI EXPERTISSIMO

DOMINO M. BOEHM

MEDICINAE DOCTORI CLARISSIMO

LAUREATI SVO OPTIMO

HANC ORBELEM

EXIATIS OBSEQVII TESSERAM

OFFERT

EXIATIS OBSEQVII TESSERAM

§. I.

Sane vix antea, ait illustris TRALLES in eximio opere de Historia opii
 opii usu salubri et noxio,¹⁾ a neotericis in febrium acu-
 tarum medicatione adhibitum est opium, quam lex quo ma-
 lignitas in medicinam irrepfit. Veteres enim opii usum ad
 chronicos unice morbos restrinxere, nullibi in acutis. GALE-
 LENUS ipse, quem per tot secula medici secuti sunt, Theria-
 cam nullibi contra febres continuas sed saltem ad chronicos
 superandos effectus idoneam declaravit. Vehementer autem
 miror, quoniam jure, vir ille de arte salutari optime meri-
 tus, doctrina singulari ac solida insignis, pharmacum illud tam
 a GALENO quam ab aliis claris medicis usurpatum, in acutis
 esse neget. Adfunt bene multa scripta, quae nobis sat super-
 que declarant, papaverinum illud et a Graecis, et ab Arabi-
 bus, tam in acutis quam chronicis morbis, optimo ac felici-
 cissimo cum successu, adhibitum esse. GALENUS²⁾ in libro
 qui compositio pharmacorum inscribitur, organum, inquit,
 hoc soporiferum etiam sine myrrha praeparare consuevi,
 praesertim, ubi in acuta febre tale quid exhibetur. At si,
 inquit alio loco,³⁾ cum febre una talis dolor incidat, iis The-
 riacen bibere licet. Neque plane mirum est, GALENUM me-
 dicamen hoc praesente febre praescripisse, cum frigidum

Historia opii
 usus in febribus
 acutis.

¹⁾ S. 2. p. 73.

²⁾ lib. 8. p. 382.

³⁾ lib. 13. p. 158. de methodo
 medendi.

A

illud esse contendat. Non aliter ALEXANDER TRALLIANUS. Quodsi his administratis, inquit, capite ubi de phrenitide agit, 4) vigiliae et alienationis symptomata perseverent, dato ei potu medicamentum, quod a papaverum capitibus diacasion graeci appellant, ad omnia futurum utilissimum. Non solum enim vigiliis sed etiam feбри medetur. Nec Arabiae defuerunt medici, qui organum illud in morbis dolorificis feбри junctis usurparent: ut loco omnium clarissimum RHA-SEN, 5) nominem, qui se Galeni auctoritate, hoc medicamento usum esse dicit. Commune vero praesidium est, ait, magnus ille vir de doloribus colicis differens, si res urgeat ad narcotica confugere, et aliis interjectis, cum vero dolor superat et febris crescat narcotica exhibere expedit. Sicque a variis, variis in morbis acutis applicatum fuit, prout ex medicinae historia sat dilucide constat. Hoc quidem verum est, medicamen illud ex papaveris succo paratum, nescio quare frequenti tempore in acutis medendo morbis, vere a medicis neglectum esse, (num forte sopiens hoc remedium calefaciens esse putarunt et ea propter morbis interdixerunt calidis? donec magnus ille practicus SYLVIVS, viam denuo stravit. Magno enim aegrotorum damno papaverinum hoc, in acutis morbis neglectum ab imperitis queritur, utut aetate sua et multorum praxi, sed infelicititer instituta gloriantibus medicis, id est senibus magis quam peritis, omnemque navabat operam ut usum organi laudati ad miserorum lectulos restitueret. Mira enim se vidisse dicit, de hujus medicamenti actione in ipsa feбри ardente biliosa, ubi dolor, delirium, et vigiliae aegrum valde cruciarent; febrim enim simul cum hisce symptomatibus a narcoticis mitigatam esse. Et alio loco ubi de opiatorum usu in sedandis doloribus fe-

4) l. I. p. 147. lit. D.

5) p. 393.

bri complicitis loquitur: Nullus ait, 6) ab his (opiat) est me-
 tus sicut saepius monui, si medicamenta, quantitate parva,
 saepius usurpentur, et quidem tamdiu donec notabiliter mi-
 nuantur dolores. Et alibi, in genere inquit, coercent prae
 multis aliis humorum efferuescentiam, id est antiphlogistice
 agunt. Auctoritate hujus viri suffulti, praecipue vero felici-
 cissima praxi et experientia sylviana edocti, plurimi medico-
 rum, hoc medicamen in acutis tollendis morbis applicuerunt;
 propria denique experientia experti, antecedentium hujus
 medicamenti negligentia obstupuerunt; omnes, uno quasi
 ore, virtutem fere divinam concelebrarunt. Audiamus ideo
 WILLISIUM. 7) Cum in febribus inquit cordis et pulmo-
 num motus intensiores facti sanguinem rapidissime circum-
 gant, tum quoad accensionem, tum crasin suam valde per-
 vertatur ac recrementa sua penitus incocta fecernere neque-
 at, a narcotico exhibito partium illarum impetus non nihil
 refringantur, ita ut sanguis mox leniter et temperate circu-
 latus calorem minus intersum diffudat, cruoris febriliter
 aestuantis ebullitionem immodicam reprimunt, ejusque ac-
 censionem nimiam imminuunt, fluctus denique omnes, qua-
 cunque fere de causa in corpore nostro excitatos felicissime
 sedant. Eidem fere sententiae adhaesit WEDEL. 8) Nec te-
 mere ait interim nec timide se gerere oportet medicum dum
 opiata in febribus praescribit: et aliquibus interjectis, affe-
 rente RIVERIO, in continua, ait, maligna non solum casu
 desperato, ubi aeger jam per aliquot dies delirabat et floccu-
 los legere videbatur, sed etiam in principio vel morbi
 augmento, laudanum opiatum, optimo ac felicissimo cum
 successu se dedisse. LINDESTOLP 9) de venenis, eandem

A 2

fere

6) p. 864.

7) Pharm. rat. Sect. 7; C. I. p. 148.

8) opilog. p. 99.

9) p. 667.

4

fere sententiam animo infixam tenuit, in morbis inquit, acutis, et febribus calidis ac impetuosis, et cordis sufflaminanda contractione, quantum opii iusta dosis auxilii saepe attulit, miramur stupidi. BORICHIUS ¹⁰⁾ de somnis et somniferis, opium post summa elogia inter medicinas refert anti-febriles quae Θεων χειρες appellantur. Magnus ille angelorum Hippocrates, divus SYDENHAMMUS ¹¹⁾, Deum, ait omnipotentem non aliud remedium, quod pluribus malis par sit, vel eadem efficacius extirpet, humano generi in miseriarum solamen concessisse, quam sunt opiata, et aliquibus interjectis, quinimo, pergit, ita necessarium est in hominis periti manu, organum jam laudatum ut sine illo manca, denudata sit et claudicat medicina. BONTIUS ¹²⁾ frustra affirmat in calidissimis his (Indiae) regionibus, et in febribus ardentibus medicinam exerceri, si nobis hic opiata non essent perspecta, et alio loco, in febribus, quae tanto plerumque furore Indos inuadere solent, ut eos tanquam attonitos de ratione mentis statim dejiciant et saepe intra paucissimos dies immo aliquando horas cum perpetuo delirio, perpetuis vigiliis e vita rapiant, ad laudanum unice confugiendum. Ad sunt adhuc plures, ut ETMÜLLER, GEOFFROY, qui, opium tanquam remedium antifebrile, quod sanguinis motus effectos compescat, commendant. An vero medicamen hocce efficax tali gaudeat vi antifebrili infra prolixius perferubimur. Ast videndum primo, an omnes clari viri de opii usu in febribus ita sentiant. Longe vero aliter dijudicavit STAHL cum suis affectis, qui adeo sinistre, et abjecte, de opii vi cogitavit, ut medicamen illud fallax, et infidum, aperte denominaret, cumque, ut neminem fugit, animam di-

¹⁰⁾ §. 31.

¹¹⁾ oper. S. 4. C. 3. p. 230. seq.

¹²⁾ med. indor. in not. ad Garc.

directricem, ac conservatricem, corporis humani esse rationis stabilire suis annis est, et ipsos motus vehementes ac symptomata diriora ad superandum morbum requiri, eosdem vero exhibitis opiatas impediri ac supprimi contendit, eamque ab causam palam in dissertatione sua de impostura opii, omnem movit lapidem, dum, nec empirica nec medica manu praescribendum esse opium dicit. A praeceptore, ne hilum quidem discedunt discipuli, defensores ac affectatores, omnemque navarunt operam, pharmaco illi ex medicamentorum panario, excludendo ac detrudendo.

Novissimo vero tempore, pristina ejus administratio, praesertim in febribus inflammatoriis aucto strepitu resonat. Iam dudum HEQUETUS, solidis et certis adstruxit principiis, dum inter alia simul dicit, in febribus acutis inflammatoriis, opiata in earum principiis, maximo cum emolumento adhibui. Huic sermioni, magnus ille Italus SARCONE et clarissimus WITHERS calculum suum non denegant.

Si adeo ad extrema deflexere reipublicae medicae proceres et viri graves, quid mirum, medicos mediocris ingenii, et tirones in arte medica sic vacillare, et efficacissimum remedium aut plane evitare, aut pro dolor! liberaliori manu porrigere.

Nimis mihi sumsisse videbor si judicem an rite fenserint allegati boni viri, ast ad analysin opii et modernam febrium theoriam confugiendum, tuuc ex dictis perscrutabimur, an opium conveniat hisce morbis nec ne?

§. 2.

Opium vires.

Substantia resinoso - gummosa, coloris bruni, saporis nauseosi, calidi, amari, odoris virosi, in aqua ex parte solubilis, quae ex capsulis capitum papaveris nigri, aut albi, scapis vulneratis, forma liquida emanat, solis aestu, ad succi speciem inspissata et coagulata, opium audit purum. Sunt qui ejus vim in sulphurea quadam parte ponunt, ut WIL-
LISIUS¹³⁾ et QUERCETANUS. Wedel¹⁴⁾ parri sulphureae adhuc sal volatile quoddam addit. Idem fere sentit THOM-
SO¹⁵⁾ et PITCARN. Non aliter GEOFFROY¹⁶⁾. Ego ve-
ro nil controversis istis clarorum virorum opponere ausim, at quaeritur, annon istud sal volatile, quod clari viri detexisse se, gloriabantur, potius vi ignis productum quam natum sit in sincero opio? et tantomagis, cum ill: NEUMANNUS¹⁷⁾ vir in chemia versatissimus multis libris opii, ne granulum quidem salis volatilis inesse affirmet, et si denominati chemici, pergit laudatus auctor, vehementi destillatione et aperto igne, ex eo obtinuerunt salis volatilis et urinosi quid, non eduxerunt illud, sed composuerunt, tanquam novum mix-
tum, quod sincero opio, nunquam affuit. HALLEUS, TRAL-
LES, ALSTON, et LUDVIG, actionem hujus medicamenti in corpore animali, vini similem ponunt. Ill. c. A. MURRAY in apparatu medicaminum, omnium praecipua in opio, ait, est volatilis et graveolens pars, et aliis interjectis, nec posse effectus opii in corpore animali tam celeres esse, nec tantos ab exigua mole, nec deservere effectus diu ante quam pi-
hula opiata evomeretur, nisi dependeret a particulis subtilif-

¹³⁾ Pharm. rat. S. 7. C. 1. p. 117. mal. in genitis et non genitis,

¹⁴⁾ l. c.

¹⁶⁾ l. c.

¹⁵⁾ dissert. de circulatione ani-

¹⁷⁾ lect. de opio p. 109.

simis, quae vim longe prius exercent, quam opium solutum, massae sanguineae sese insinare possit. (Nonne hicce vomitus a sola irritatione fibrillarum ventriculi derivari posset?)

Quantum vero dissentiant viri magni, in parte efficaciori organi jam laudati, tantum etiam discrepant inter se respectu phaenomenorum, quae pharmacum illud in corpore vivo producit. WILLISIVS ¹⁸⁾ opii ait, energia multo parcius et diminitius in praecordia, viscera immo in quascunque alias partes dispensatur, hinc pulsus de vehementia et crebritate sua remittit, et nonnunquam debilis evadit. Huic Sententiae assentitur ET MÜLLER ¹⁹⁾ dum asserit opium, sanguinis reditum sedatiorem reddere, hinc pulsum fieri rariorem et tardiozem. Non dissentit ab hoc magnus ille HOFFMANNUS ²⁰⁾, qui opiata motus vitales, cordis nempe et arteriarum valde sistere, et circulationem sanguinis debiliorem reddere affirmat, et alibi ²¹⁾ in genere stupefactiva, sanguinis circuitum languidiorem efficere, et ab opiatis in specie haud dubia experientia teste, pulsum languidum, depressum, sedatiorem ac parvum fieri dijudicat. Clarissimus RICHTERUS ²²⁾ praeter opium, inquit, et venae sectionem vix dari ullam medicinam, quae certior et velocior motum extinguat vitalem. Sunt adhuc plures ut HECQUETUS, LINDESTOLP, HEBENSTREIT, qui uno quasi ore opium cordis systolen temperare consentiunt. GEOFFROY in materia medicinali l. c. organum illud iusta dosi exhibitum, animum ad hilaritatem promovere, curas ac moestitiam removere, saepe animum ad sua munia obe-

¹⁸⁾ l. c. C. I. p. 183.

¹⁹⁾ l. c.

²⁰⁾ disserto de opiatorum mechanica operandi ratione §. V.

²¹⁾ med. Syst. Tom. 2. p. 2. C. 7. §. 3 — 4.

²²⁾ dissert. de salutaris frigoris et. c. p. 16.

obeunda, alacriorem ac vegetiorem reddere affirmat, unde audaciam, sui fiduciam, fortitudinem, magnanimitatem et periculorum contemptum, quinimo ut supra jam monimus, sal volatile ut partem efficacissimam, opio inesse sibi persuasum habuit, nihilominus sanguinis et spirituum motus efferos compefcere scripsit. Tantam autem in opio vim sedativam autumat DEGENERUS, ut ad universum febrium exercitum in sanguine fere omnia sursum et deorsum miscentem, prodesse pharmacum illud contendat, quod in continuis, impetus ferociores reprimere ac refraenare, immo motum ita simpliciter in corpore inhibere possit, ut ne ulla quidem sensibilis mutatio vel corruptio physica animadverti queat, praeter eam, quam ex simplici defectu motus sanguinis circulatorii sequi oportet. De CORTER, dum in compend. med. de aucto humorum motu loquitur, si is, ablato, inquit, stimulo permanet, quies narcoticis remediis imo opiaris est inducenda. Addo adhuc sententiam ALSTONI et WHYTII²³⁾ qui solutionem opii, ranae ventriculo injectam, cor quadruplo minore celeritate, ac antea moveri affirmant. Sunt fere plurimi Auctores qui opio, vim cordis acceleratam et incrementem minuendi, unanimiter adscribere. Quis, tot tantaque clarorum virorum auctoritate allegata, nunc sibi non lubentissime persuadebit, pharmacum illud verissime vi gaudere sedativa? Quis nunc non occasionem arripier, remedium tale antiphlogisticum omnibus in febribus, ubi sanguinis motus nimis auctus, liberaliori manu praescribendi?

Ast videndum nunc est, an vere omnes denominati magni viri hanc de opii vi et actione in corpore animali sententiam constanter ubique sequantur, vel an sibi met ipsi

) nov. act. med. Edinburg. Vol. I. Art. XIX. §. 3.

interdum contradicant, et annon plures adsint, qui solidioribus et accuratioribus perstrinxerint principiis, medicamen illud papaverinum é contrario, sanguinis motus augere ac accelerare? De GORTER, qui, ut supra monuimus, vim opio sedantem, magna cum fiducia, magna cum certitudine esse aperte contendit, alibi narcotica, et opiata ad ipsum humorum motum augendum facere dicit. LINDESTOLP²⁴⁾ certissime suorum verborum immemor fuit; nam opium, inquit, vires corporis augere et furorem quandam inspirare non dubito affirmare; et alibi: somni porro causa interna esse potest, opium enim sanguinem et vasa sic adficere valet, ut ex aucto canalium et sanguinis per univérfa, motu, vasa distendantur omnia, et sanguis sic cum impetu in piam meningem deferatur. Plura adhuc proferre possem loca, ubi laudati viri contra se ipsos tela arripuere, nisi hoc in campum nimis amplum me deduceret.

Non desunt vero Reipublicae medicae viri clari et magni, qui cordis et motus, ab opio sumpto, sanguinis et circulationem auctam, tam in se ipsis, quam in aliis accurate et stricte observasse, dicitarunt. Magnus ille in foro medico clarus et cordatus BOERHAVE, in aphorismis de cognoscendis et curandis morbis, opium inquit, motum auget circularem. Ab opio, verba sunt celeberrimi FREIND²⁵⁾ validius se contrahit cor, unde vividior sanguinis circuitus, impetu cordis per opium fortiore, augetur etiam ad vasa humorum plenitudo, utraque de causa excitatur pulsus. Idem fere sentiunt HEISTER²⁶⁾ THOMSON²⁷⁾ et PITCARN,²⁸⁾ BORDEU²⁹⁾ mani-

²⁴⁾ I. c. p. 592.

²⁵⁾ Emmenolog. C. 14.

²⁶⁾ Compend. med. pract. Cap. 19. §. 2.

²⁷⁾ dissert. de opio p. 120.

²⁸⁾ dissert. de circulat. animal. in genitis et non genitis.

²⁹⁾ Recherches sur le pouls. Tom. 2. p. 107. ed. 2.

festum, ait, una cum velocitate pulsum arteriam magis ab opio expandi. Non aliter suminus HALLERUS: nam in semet ipso observavit, pulsum opio per clyfma injecto, magis magisque crescere et ascendere. Et ut loco omnium illustr. TRALLES nominem, qui omnes illos viros, qui opio vim sedantem et refrigerantem tribuunt, deceptos esse contendit. Ea ejus verba, ego vero, ait disertissimus ac egregius medicus, omnes illos clarissimos viros, nisi asserta sua debitis conditionibus inclusa et limitata velint, minus recte sentire, observatione jugi, et nunquam fallaci convictus fui, quories pulsum opio exhibito vere incrementem et celeritorem redditum, attente proprio digito exploravi; eos, pergit laudatus auctor, qui opio vim sedantem tribuunt ea propter deceptos credo, quia opium mediocri etiam praebio porrectum, postquam antea vitale flumen celerius projecerat, tandem languorem circuli, finita sua operatione relinquit, id quod fere semper accidere solet, quando in corpore nostro, qualicumque de causa ultra naturalem celeritatem evector pulsum, ipso suo cursu fessus tandem quasi redditus est; deinde quoque ea propter hallucinati sunt, quia doses majores temeraria manu porrectae, aut plures crebro nimis exhibitae, postquam perniciosissimos ictus pulsum ab observatoribus non satis attentis praetervisos excluderunt, tandem brevi ante mortem ipsam, vel in vitae periculo ad quod hominem adduxere, pulsum exilem et tardum post se trahunt. Omnibus hisce sententiis, et clarissimorum virorum opinionibus, tam variis et inter se mirifice discrepantibus ac dissentientibus, allegatis, liceat, quid et ego, de opii vi et actione in corpore animali sentiam brevius exferere. Dupplici ait illustr. MURRAY 30) in eximio libro nuperrime edito, pharmacum illud gaudere
 facul.

30) App. med. V. 1. p. 231.

facultate, altera qua stimulum exercet, altera qua sensum obtundit, motusque fibrarum pacat. Praecedit illa hanc posterius dictam, attamen, addit vir illustris pro natura morbi, altera virtus prae altera magis sese effert, id est respectu morbi genii, ac indolis, corporis structurae, ac dispositionis. Verum enim vero quaeritur, annon duae hae facultates una ex potentia elici possint? et duplices inter semet ipsos diversi opii in corpore animali effectus, potius ipsi corporis dispositioni et nervorum actioni quam opio tribui possint? Sed tantum absit ut huncce modum agendi enucleare ausim. Hoc tantummodo monitum volo, remediorum stupefacientium actiones in corpore animali, non tam claras ac determinatas esse, uti primo intuitu crederes. Multa adhuc ibi latent, quae evolvere, et locus et virium debilitas mearum prohibet.

Antequam ad ipsum opii usum in febribus inflammatoriis progrediar, status corporis aegroti, febre laborantis inflammatoria brevius exserere liceat.

§. 3.

Inflammatoria laborare febre is dicitur, qui afficitur, Febre inflammatoriae descriptio.
 pulsu celeri magno et duro, oculis rubris et inflammatis, rubore faciei, vigore et robore in omnibus functionibus, dolore in toto corpore diffuso ac magis molesto, lingua arida et sicca, siti immodica, alvo fere semper adstricta, urina rubra, cute arida, calore totius corporis aequae diffuso, semper pulsui respondente, non mordaci. Accedit plerumque ad haec symptomata, constitutio robusta, vegeta ac sensilis, anni tempestas, epidemiae genus, vitae genus. (Loquor hoc loco de febre inflammatoria simplici *κατ' ἐξοχήν*, sine omni

complicatione, aut topica inflammatione, ubi pulsus semper celer, magnus et durus invenitur: alius est pulsus febris inflammatoriae topicae cuidam inflammationi junctae, v. g. in peripneumonia, ubi mollis, saepe parvus est et contractus, uti in omnibus fere infimi ventris inflammationibus). Duo in febre inflammatoria simpliciveniuntur stadia, alterum irritationis, alterum coctionis stadium sic dictum. In priori, omnia symptomata diriora evadunt, crescut magis magisque, donec in criseos stadio, natura materiem crudam vi febris mutet, ut illa per sudores, lotium et caet. corpore ejiciatur, aut per metastasin uno in loco deponatur: sed in hac febre inflammatoria stadium coctionis non semper adeste, necesse est. Remedia in genere his febribus maxime inservientia, sunt, sin alias morbi principio accedat medicus, vanaesectio larga, clysmata, diluentia, purgantia antiphlogistica et sic porro.

§. 4.

Ejus Cura.

Quaeritur ideo, cuinam febris stadio, an irritationis, an coctionis opium conveniat? Illust. TRALLES l. c. papaverinum illud in sanandis febribus inflammatoriis, in genere remedium non solum infecurum et anceps, sed audacter noxium vocat. Sane mihi sancta summi viri auctoritas est, atramen mox uno, mox altero febris stadio opium convenire puto, si modo ad gradum febris ejusque causam respiciamus. Quendam ponamus laborare febre inflammatoria, a causa qualicunq; orta, si febris stadia percurrans nec gravis evadat, nec symptomata appareant diriora; hoc in aegro papaverinum illud non requiri, lubenter concedo, noxium tantummodo hoc in casu, si febris resolutionem cujusvis causae in corpore latentis promovere valeat; at forsitan quoque omnia

nia remedia ad ipsam debellandam? Non vero ita res sese
 habet, si febris valde urgeat, crescat magis magisque, accedant
 symptomata gravia, quae quidem nunc effectus, mox vero
 ipsa febris causa evadunt. In corpore juvenili v. g. ubi ro-
 bur, vigor et firmitas solidorum summa conjuncta adest, cum
 sensibilitate ac irritabilitate vegeta, a causa quadam occasio-
 nali, a motu nimis vehementi, oritur circulatio aucta, solida
 a nimio sanguinis impulsu irritantur, ac vasa constringuntur,
 sanguis condensatur, dum ab motu vehementem, humidio-
 ra dissipantur, profunduntur serosae, gignendo morbo favet
 dispositio naturalis ac plethora; en prima causa, morbus for-
 matur, et nunc adsunt omnia supra denominata symptomata,
 ardet aeger, functio vitalis summa, et sic porro. Si morbi
 principio, antequam in pejus ruat, venaesectio instituat
 largi, iteretur et secundum effectus ac symptomata vehemen-
 tiam triplicetur, hauserit aeger multum potus, ut sanguis ni-
 mis densus dissolvatur, observat dietam quam maxime an-
 tiphlogisticam, purgantia leniora et clysmata alvum moven-
 tia porrigantur, omnibus his peractis symptomata evanescent
 et aeger priori gaudebit valetudine. Tali modo, si irrita-
 mentum, ut causa morbi proxima, non in corpore sit geni-
 tum, tales produceret effectus, cura una eademque permanet.
 Sin vero, adhibita curatione modo descripta, symptomata per-
 durent, et nunc quidem, irritabilitate praeternaturali, ipso
 morbo genita. Qualiscunque causa etiam si minima acciden-
 talis, provocabit, stimulando nervos valde acutos et sensiles,
 saevos effectus, simulque novos ac vehementiores excitabit
 insultus febriles. Nonne, sive sit resolutionis, sive irritatio-
 nis stadium, ad symptomata, ista et ipsissimam febrem de-
 bellandam opio indigeas? Venaesectio et fere tota cura an-
 tiphlogistica debilitando, dispositionem morbificam simul-
 que

que ipsum morbum augebunt. Actum erit de sanitate vix recuperata, nisi quam celerrime cohibeamus, ne a perdurante irritamento sensorium commune et nervi totius corporis stimulentur. Modica dosis opii inhibebit irritamenti actionem in nervos, obnubilabit ac demulcebit nervorum acuitatem, placidamque procreabit requiem, quae aegro summae erit utilitati. Vide itaque opium in sanandis febribus inflammatoriis, nec semper remedium esse insegurum et anceps, nec noxium. Sed infra hoc de re prolixius. Constat ex dictis, tunc praecipue medico prudentiori in sanandis febribus inflammatoriis, ad sopiens istud remedium confugiendum esse, nisi irritamentum, tanquam febris causa eliminari possit corpore, tunc dico medici est, remotis remouendis, opium praescribere. Etiam si ill. TRALLEs ad febres contendat, et inflammationis ingenium pertinere viscidum obstruens *), celeritatem, motum, et a celeritate pendentem calorem, et rarefactionem atque a sumpto opio motum accelerari circulatorium, quid igitur fiet motui jam per morbum accelerato? Fiet et prohibebitur opio, ne motus augetur circulatorius, dum irritamentum morbi causa, organi hujus actione coercetur. Plethora itaque ablata, alvus per Clysmata soluta, robore functionum et vigore corporis minuto, omnia tunc ab irritabilitate et sensibilitate nimia sunt metuenda, quae nunc tanto major adest, quia vi morbi valde debilitatus est aeger. Inde ait clariss. WITHERS 31)

Iam

*) Non loci est, hic enarrare ad inflammationis ingenium non semper pertinere viscidum obstruens. BAGLIV de fibra motrice p. 357. et de GORTER p. 293. in chirurg. reformat. inflammationem a crispatione valorum irritamento

ortam, oriri posse demonstrarunt, quamque etiam theoriam summus WHYTTIUS nomine ascilatione valorum nuperrime excoluit.

31) Observat. circa usum medicam. p. 297. edit. germ.

Iam supra monuimus, (sect. de opii usu) debilitatem ad producendam praeternaturalem irritabilitatem, semper praedisponere. In hisce casibus opium requiritur, ad tollenda nempe symptomata, quae a nimia dependent irritabilitate.

Alius adhuc casus existere potest, si nempe febris inflammatoria, mechanico quodam irritamento orta, v. g. a vulnere, ubi opium cum utilitate adhiberi potest, et quidem ab initio irritationis stadii; sed hac de re infra. Cave, vero, ut in omnibus febris inflammatoriae speciebus, quae ab irritamento dependent, ab opio annilium petas, saepius enim acciderit, ut spasmus iste vasorum, et dolores illi cruciantes a causa irritante dependeant, sine ulla mora corpore ejicienda, et ubi adhibito opio, fortiores evadant. Percautus sis et accuratissime rem perscruteris velim, opium est, quod aegrotis praescribis, opium dico, et medicamentum tale efficax sine sufficiente causa praebere nil aliud est quam ludere de cario humano. Hac sunt, uti puto fere causae, quae opii applicationem in febre inflammatoria simplici requirunt, ad inflammationes feбри junctas nunc progrediar.

§. 5.

Cerebri inflammatio aut a laesione externa, aut a materie quadam retropulsa, aut corpore genita ibique dejecta, quae ipsam cerebri substantiam irritat, originem ducit suam. Decursus hujusce inflammationis idem fere est, qui in omnibus inflammationibus occultis. Signa inflammationis essentialia plane desunt, ac si quae adsunt, atamen fallacia et infecura. ³²⁾ Cerebro v. g. contuso, nullis cruciatur aeger affectibus febrilibus, nullus adest calor, nullum delirium, op-
time

³²⁾ conf. Wienholt diss. de infl. occult.

time sese habet aeger, tranquille et placide dormit, nullas fere accusat molestias; aliquot diebus post, perturbatur miser febricula, pulsus quidem celer, minime durus, calor nullus ne sensus quidem ullius doloris, subtristis ac timidusculus, modo evadit aeger. Venaesectione instituta ac iterata, pulsus permanet celer ac irritatus, purgantibus lenioribus adhibitis, pulsus permancet unus idemque, et ne hilum quidem descendit. Die fere decimo, laesione facta conqueritur aegrotus de dolore capitis obtuso, praecipue laesionis loco, dein somnolentus evadit, et haec somnolentia, cerebri inflammationem jam jam in suppurationem transiisse, simulque pus cerebro inesse declarat, et nisi quam celerrime auxilium afferamus, una vice sopori membra dat aeger perpetuo. Ex supra recensitis constat, etiamsi ex praecedentibus certi sumus, cerebrum esse inflammatum, nihilominus opium non ingredi. Nulli adsunt spasmi nec dolores nec impulsus febriles efferi. Curatio longe alia est. Si principio morbi aegrum accedamus, omnis navanda est opera, ne inflammatio crescat, et in suppurationem transeat, ideo venaesectiones largae sunt instituendae, cucurbitulae ac hirudines capiti applicandae, immo saepe arteriae temporalis sectio est admittenda, externe fomentationes frigidae, sicque forsitan aegrum ab instante periculo liberare valemus. Sin vero jam statusfoporosus adest tunc rei pro conclamata haberi licet, trepanatio, unicum est auxilium, ut pus auferamus. In quocunque igitur morbi stadio nunquam opium admittendum est.

§. 6.

Ophthalmia. Ad aliam inflammationem ad ophthalmiam tunc transeo, ubi majori cum fiducia, auxilium ab opio expectare possis. Veteres quidem, ut GALENUS et DIOSCORIDES phar-

pharmacum illud jam usurparunt, attamen opium hic magis nocere quam prodesse affirmarunt. Aliter vero Arabum medicorum princeps, celeberrimus AVICENNA 33) de opio loquitur: sedat, ait vir magnus, opium in mulierum lacte dilutum, dolores ophthalmiae, ac ejus apostemata; attamen, addit, antiquorum plures non fuerunt eo usi in ophthalmia, propter nocumentum, quod visui affert. Recentiores vero, plurimum papaverinum illud attulisse auxilii gloriabantur. In oculorum inflammatione, inquit magnus ille Archiater clariss. BOERHAVE 34) opium additur collyriis, non saltem quia sopit, sed quia ob amarorem mirifice dissolvit. Alteram opii facultatem, qua nempe laudatus auctor humores stagnantes dissolvi et aperiri dijudicat, plane non nego, attamen nimis morbi genio adaptatam esse credo. Major opii utilitas in ophthalmia acuta, ex vi pacante fuit. Post venaesectiones largas, opium tam topice, quam interne, applicatum dolores sedat, simulque pervigilium inde natum tollit. Illustris TRALLES, nescio quare papaverini hujus usum in ophthalmiis acutis plane negat. Non ergo, l. c. ait, opium dicrum est, solvendis obstructionibus acutis phlogisticis, sed lentis chronicis magis convenire, ubi simul aucto circulo opus est, nam attenuat et simul circulum auget. Lubenter concedo organum hoc soporiferum aliquatenus, quandam in ophthalmiis chronicis proferre valere utilitatem, ut Warner in remarques on the ophthalmy, observavit aliquot guttulas oculo instillatas ophthalmiam sanasse. Cave vero ne omnia ab opio expectes, abstine, si ter quaterve frustra attulisti, majori enim dosi adhibitum, motum sanguinis circulatorium valde auget, et vasa impulsu, et vi sanguinis in parte ruentis debilitata

33) T. 2. L. 2. C. 526.

34) de morb. oculorum p. 55.

magis magisque expanduntur, et inflammatio creatur acuta. In ophthalmia chronica plerumque adstringentia, praecipue hac specie, cui opium Tralles commendat, tam interne quam externe sunt applicanda, ut vasa valde relaxata tonum acquirant priorem. Longe aliter in acuta, v. g. in sclophthalmia aut chemosi, non sanguinis stagnantis solvendi causa, sed eapropter applicari mallem, ne dolor vehemens inflammationem augeat, delirium producat, ac per vigiliam exciter: inde ait clar. WITHERS 35): In ophthalmiis opii usum, rigor modo dolorum, ac insomnia invadere possunt. Haec postulant interdum symptomata, ut, praemissis debitis evacuantibus, opio, sequelas aegro periculosissimas, eumque vehementer turbantes, inhibeamus. Cumque haecce inflammatio perraro in suppurationem excedat, eo magis ad opium confugere licet, quia argani hujus vires suppurationi faventes hic pauci valoris sunt; contra, pharmaci hujus usu, dolore lenito, sanitas totius corporis conservatur, et requies producitur placida, quae oculo inflammato, praecipuo usui est.

§. 7.

Angina. De opii administratione in angina inflammatoria paucissimi auctores extant, qui sat distincte locuti fuerint. Celeb. WITHERS eo loco, ubi de opii usu in topicis inflammationibus agit, nonnihil de angina mentionis facit, at loquitur de angina quadam maligna (ulcerous sore throat) symptomate scilicet febris putridae ac nervosae, itemque de alia membranacea (croup) non vero de angina inflammatoria. Ingens jam quaestio oritur quam quidem meam nolim decidere experientiam, num papaverinum illud ob vim suam sedantem, hoc in morbo, aegro-

37) l. c. p. 287.

tanti a doloribus valde cruciatio, ac a spasmis fere strangulando levamen afferre possit? Crederem, phlebotomiis nempe ante largis institutis, tincturam thebaicam gargarismatibus instillatam, aut externe datam, aut interne fomentationibus immixtam, dolores lenire, ac spasmos minuere posse.

§. -8.

Majus vero medicorum certamen fuit de opii usu in Pleuritis, pleuritide. Non meum est hic longius enarrare, et rationibus stabilire, ubi morbi sedes sit invenienda, aut perforari, au vitium istud topicum diaphragmatis membranae, quae sensu latiori pleuron vocatur, inhaereat, ut jam olim DIOCLES, EROSISTRATUS, ARETAEUS, AEGINETA, AETIUS, ASCLEPIADES, et C. AURELIANUS docuerunt, quamque disciplinam recentiorum auctorum multi et inter hos praecipue V. SVIETEN, ³⁶⁾ qui vero, et musculos intercostales simul accusat, secuti sunt; quam vero sententiam cl. HUXHAM de HAEN, et alii palam rejecerunt; aut an BALLONII ³⁷⁾ sententiae calculus sit adjiciendus, cui vero sua suffrogia summus HALLERUS non denegat, an scilicet pleura immo pulmones ipsi afficiantur: et qui inde morbum pleuropneumoniam denominarunt: neque in cel. SYDENHAMII ³⁸⁾ mentem inquiram, qui morbi materiem sanguini inesse credit, quae simul specifico quodam modo pleuram et pulmones afficiat. Ego morbum ipsum non ejus sedem considero. Gravioris pro nostro argumento momenti illud medicorum certamen est, an dolor iste crudelissimus pleuritidijunctus febrem creet, aut febre creetur? Cel. SYDENHAMUS l. c. febrem semper dolorem istum pleuriticum produ-

C 2 duce-

³⁶⁾ V. Sviet. in Boerh. T. 3. §. 877. ³⁷⁾ Observat. med. S. vj C. 3. p. 165. ed. in 4.

ducere auctor est. En viri verba: Iam vero licet pleuritis, propriae illi atque specificae sanguinis inflammationi, quae eam, quando affectus primarius existit, producere solet, originem suam debeat; per accidens tamen aliis febribus, quandoque supervenit, cujuscunque demum generis eae sint, ex praecipitatione scilicet materiae febrilis in pleuram, vel musculos intercostales. Eamque sententiam, dolorem nempe pleuriticum, febris effectum, minime causam esse, secutus est cl. BOERHAVE, et magnus, magni magistri discipulus illi V. SVIETEN, nam l. c. ait, semper fere febris acuta praecedit pleuritidem, saltem aliquot horas; unde clar. TRALLES inquit, non est ergo dolor in pleuritide causa febris, sed febris est causa doloris, dum haec lentum obstruens deponit in arteriarum apices, quod dein eas distendit et expandit, tantaque majori violentiâ, quo magis a tergo impetus sanguinis urget, qui increscens dolorem summum excludit. Au vero nunc ideae tali doloris febrilis pleuriticis respondet opium? Infra demonstrabimus, adesse interdum febres pleuriticis doloris effectus. Sed in isto casu, ubi dolor ut febris sequela, non ut causa est contemplandus, et quidem ubi idem dolor, ut SYDENHAMUS ipse vult, a materie quadam acri, quae naturae viribus, sanguine separata, ac ibi deposita est, opium non respondere solum ideae doloris febrilis pleuriticis, sed convenire saepius et ad ipsam morbum debellandum requiri puto, ut ex ipsissimis TRALLESII verbis constat. Nam de intestinorum inflammatione differens, verum enim vero, ait, accuratissime hic animadvertendum est, non saltem spasmus et dolorem inflammationem intestinorum nam comitari et sequi, sed et spasmus et dolorem inflammationem eorum fere semper praecedere, id quod omnibus possibilibus inflammationis intestinorum cau-

causis solertissimis examinatis, liquido constat. Vbi vero dolor in corpore praecedat inflammationem et ejus causam constituit, ibi opium egregium est remedium, secus ubi res aliter se habet, tum enim vere nocet. Quare nocet? dolor ille pleuriticus febrilis, febris effectus, et SYDENHAME auctore a materie acri, sanguine separata et metastatice ibi deposita, ortus, perdurabit, ac durante stimulo crescet simulque vehementiorem creabit et inflammationem et febrem, praesertim si partium istarum structura nimis sensibili labore aeger. Ego sane nescio quid celeb. TRALLEs placuerit tantum, ut opiata in pleuritide doloris sensui minuendo adversari, in enteritide vero conducere affirmet.

Omnia a doloris symptomatum vehementia, ac corporis structura dependere credo. Sive dolor febris causa sive ejus sequela sit, effectus unus idemque erit. Inde etiam SARCOE, vir de arte medica optime meritis, allegatis clarorum virorum opinibus ait: Mihi vero sufficit, dari pleurisiae genus cujus praecipua symptomata dolore exserantur; huncque effectum non causam inflammationis esse, quanto scilicet dolor bene vehemens atque pungens est. Quando autem dolor minori vehementia sentitur, atque rectus manet, ac inflammationem sequitur, effectus est hujus atque symptomata. Qualiscunque demum iste dolor sit, pergit laudatus auctor, statim opium praescribendum est, nisi idem institutis et iteratis venaesectionibus, plane cesset. En ejus verba. Si quis vero, inquit, ³⁹⁾ opiata exhibere velit, illi sane audax quaedam prudentia opus est, quae nihil incipiat, nisi quod sedulae respondeat experientiae. Hanc suffultus dicere amsim, prudenter agi, si repente propositum effectui detur.

Peri-

³⁹⁾ §. 162. ed. germ.

Periculum enim, ac incertitudo hujus morbi, inprimis a cunctatione, omnis autem ejusdem securitas, a properato usu est. Quando vero jam adest inflammatio et partes, secundum irritationis leges, spasmo atque plethora laesae, afficiuntur, clarissime patet, calefacientia ac extenuantia remedia, his in vasis sanguineis contractis, nil nisi vehementiores dolores, gravioresque posse producere angustiam. Hinc luce clarius est, opiatum usum eo magis conducere, quo celerius ad eundem confugimus, cum idem virtutem habeat, inflammationem impediendi, quo minus erumpat, inhibendo scilicet irritationem, ex qua illam oriri oportebat, et removendo plane statum inflammationis. In hisce igitur casibus, ubi summa urget necessitas sic semper agere soleo. Repeto nempe intra paucas horas venarum sectiones et deinde audax, remedium ex papaveris succo paratum, dari jubeo. Absit, ut doctrinae sane solidae et experientiae, hujus de arte medica optime meriti viri sit amplae, contradicam, scio enim, quam parva, quam cura mihi suppellex, cum et eruditio, et experientia desint. Attamen non possum, quin adducam, plures cautelas in praescribendo pharmacum hoc, esse observandas, et non omnia, uti clarissimus auctor svadet a praepropero usu dependere. Extant plurimi casus, ubi non statim post largus venae sectiones opium porrigi potest, sive dolor ut febris causa, sive ut ejus effectus existat, uti infra probabimus. Optime mihi notum est, magnum illum Italum, non esse primum, qui tanta cum fiducia, tantaque cum securitate, de opii utilitate in pleuritide lecurus sit. Veteres enim jam dudum in doloribus pleuriticis, opium mirandum in modum commendasse et ad pharmacum illud, tanquam ad asylum et unicum fere auxilium confugisse scio, ut ARETAEUM, 40) SYLVIVUM,

40) Lib. de curat. morb. acut. C. 10. p. 91, seq.

VIUM, 41) WILLISIIUM, 42) WEDELIUM, 43) et inter recentiores, HUXHAM. 44) Adducere contra alios republicae medicae claros viros possem, qui longe aliter de opii usu in pleuritis dijudicarent, ut AMATUM LUSITANUM ET DOLAEUM, et inter recentiores praecipue, HOFFMANNUM, SAUVAGES, summum BOERHAVIUM et commentatorem ejus V. SVIETEN, quin immo SYDENHAMUM ipsum, qui, uti jam monuimus, sine opio nollet medicus esse, et artem medicam sine pharmaco hoc claudicantem vocavit, attamen in pleuritide serio admonet, caute et prudenter laudano suo utendum esse, nisi hoc scopum excedat meum, et in campum nimis amplum deducat, si omnes clarorum virorum opiniones, opii usui hoc in morbo aut faventes, aut eundem damnantes adducere velim. Paucis modo verbis sententiam meam de pharmaci hujus usu, in doloribus pleuritidis curandis complecti liceat. Vtroque in casu sive dolor inflammationem creet, aut inflammatione hac creetur, papaverinum illud mox palliare, mox tollere morbum posse. Primo ad aegri constitutionem, vitae genus, corporis aetatem ac praedispositionem, anni tempus, morbi indolem ac stadium est respiciendum. Sic v. g. aegro, qui pulmones habet laxos, male affectos, habitum macilentum, siccum et valde irritabilem, laborat pleurisia a quacunque causa orta, sive materiali sive non, huic aegro eo magis opium convenire puto, si scilicet adhibitis adhibendis, dolor non cesset, quia a dolore, partes has irritante et pungente, omnia sunt timenda. Cujuscunque generis dolor sit, facile orietur vehementior inflammatio, delirium, pervigilium etc. Alias in aegro qui plane, priori adducta affici-

41) Prax. med. L. I. p. 282.

42) Pharm. ration. Sect. 2. p. 102. ed. in 4.

43) Opiol. Lib. 1. S. 2.

44) Opp. Cap. de pleurif. p. 111. edit. Reichel.

tur corporis dispositione, excepta irritabilitate, et cujus pulmones pituita oppleti sunt, cura mutatur. Sicque primumque curatio varia est, varia secundum morbi causam, temperamentum, et sic porro. Summi SVITENII vero obiectio, quod ab opio sumpto, causa doloris non tollatur, mihi nulla esse videtur. Nam anodynum illud nervos tantummodo hebetare debet, ne dolor a qualicumque causa ortus, alios saeviores et perniciosiores, machinam humanam destruentes, producat effectus. Saepe vero etiam morbus plane opio tollitur, ut in subjecto nimis sensibili ac irritabili, quando doloris causa unice in corporis structura praeternaturali later. Sed post *παροδον* ampliorem ad id, unde diverti deo, scilicet ad inchoandam curam. Perpendendis circumstantiis modo dictis perpensis, tunc venaesectiones largae, cucurbitulae ad locum affectum, clysteres et remedia antiphlogistica sunt adhibenda; saepius accidet, ut hisce remediis symptomata, simulque morbus mitigentur. At vero, si dolor adhibitis his medicaminibus, non cesset, tunc opium, cum aliis remediis his inservientibus, est dandum; ut ill. FRINGLE in suo libro quem tories, tantaque cura, tanto cum fructu perlegi, opium quidem in pleurisia locum habere posse, auctor est, si circumspicte et caute detur, quando v. g. materies quaedam in pulmones translata, et ibi irritando dolores istos cruciantes producit, attamen novos in arte medica cautos esse monet.

De morbi stadio adhuc quaedam dicenda. Non est quod moneam, ea omnia quae supra posui de primo morbi stadio esse accipienda. Alia oritur quaestio an pharmacum illud, secundo morbi stadio, ubi naturae viribus per spura solvitur morbus, conducatur? Divus ille senex *Cous*, pleuriticus ait, quantum fieri poterit, a somno arcendos esse quia

quia quum per somnum, vis animalis sopiatur, et voluntariae actiones intermittantur, ac quiescant, nec pleuritis per sputum purgari, nec materies resudans excreari possit, sed intus remanens, difficultatem anhelitus adaugeat, viam spiritus crassitie et visciditate obstruens, quae mala nusquam, nullaque ratione evitari possunt, quam per tussim, quae ex naturae imitatione, per motum animale[m] compleatur. Hippocratica asserta in genere vera esse nemo est qui dubitet. At quaeritur si sputa a spasmo, refrigerio, aut ab ipsis pervigiliis supprimantur, an modica opii dosis ad ea revocanda conducatur? Audiamus ideo summum BOERHAVIUM, qui tamen alias in opii applicatione, cautos esse medicos jubet. Si autem, ait 45), morbus iste per sputum jam expurgari coeperit, incipit suppressum id habere, statim summa ope nitendum, ut iterum id prodeat. Talia remedia sunt, pergit laudatus auctor, assertis causis, quibus ea supprimi possunt, et quae sedulo quaerendae sunt, medicamenta leniter resolvendo antipyretica, ut est stibium diaphoreticum, cum nitro fixante, leniter opiata etc. Plane vero absit, ut credam quod omnibus pleurisiae doloribus, sive inflammationis causis, sive sequelis, opium conveniat; nequaquam. Saepe, et saepius, quam putes, accidit, ut longe alia ad dolores dirimendos requiratur cura, ea propter monitum velim, ut rem valde perpendas, antequam ad pharmacum hoc confugas. Verum est, divina fere ab opio expectari posse, si recto casu ac determinato tempore, remedium hoc sopiens aegro porrigas, simul vero adhortandum, funesta ac vix ullo modo emendanda fore vitia, si sinistre applicetur. Pulchre monuit immortalis BOERHAVE, si nunquam, inquit, dandum et opium nisi

45) v. Sviect. Comment. T. 2. §. 864 seqq.

nisi quando scimus nos dedisse remedia, quibus sublatus fuit nimius morbi impetus, aliter opium nos semper fallit, ut accidit multis medicis in pleuritis cura.

§. 9.

Gastritis,
Enteritis, et
Ileus.

In Inflammationibus infimi ventris minus acriter de opii applicatione disputatum est, omnes fere unanimiter consentiunt, pharmacum illud sedativum plurimi, his in inflammationibus commodi esse; BOERHAVE, V. SVIETEN, PRINGLE et maximus opii adversarius, ccl. TRALLES, organum hoc his in morbis egregium vocarunt remedium. Verum, papaverinum illud in inflammationibus infimi ventris saepe plurimum posse nemo est qui dubitet; omnem puto navandam esse operam, ne a doloribus istis valde urgentibus pertinacissimis ac crudelissimis augeatur inflammatio, gangraena producat et miser enecetur: attamen nescio cur omnes clari viri, et ipsimet ii, qui alias vel plane non, vel tremula manu opium porrigi svident, hic uno quasi ore opium praescribendum conclamant, quasi specifici quid pharmaco huic contra haec inflammationes insit? Noli vero tibi persuasum habere, huic inflammationi, qua tali, prae aliis opium convenire; nequaquam. Ratio cur omnes in inflammationibus infimi ventris opii usum svident, longe est alia. In enteritide, et plurimis ejusdem generis malis, ad symptomata morbum hunc concomitantia, quae aliis inflammationibus raro vel nunquam adsunt, debellanda papaverinum hoc requiritur. Vomitus illi semper morbum concomitantes, spasmi intestinorum aegrum valde cruciantes, morbum magis magisque aggravant; en, uti credo, causam, cur tanta cupiditate medici in hujus inflammationis specie ad opium confugiunt, ita ut non inflammationis jam natae, sed vomitus ac affectuum spasticorum causa

por-

porrigatur. Hinc oritur quaestio, cum ex morbi decursu pareat, inflammationem quam celerrime in gangraenam verti atque alvo adstrictae morbum fere semper concomitanti, papaverinum faveat: annon rationabilius opio ablineamus, praesertim, cum alia efficacia remedia antispasmodica in usum ducere liceat? Caeterum non possum quin adducam, multa aliquando a pharmaco hoc expectanda esse, adhortari modo velim, ut perquam cautus sis, et ne omnia fecisse putes, si dolores sublati sint, nam ipsa subitanea doloris cessatio, certissimum gangraena signum est. Inde monet summus SVIETENIUS, ut quam accuratissime rem perperdamus, cum alioquin, ait, contingere posset, ut per opiata sopito doloris sensu, inflammatio destrueret, gangraena nata, partem affectam,

§. 10.

Variae sunt nephritidis causae, laesiones externae, ex Nephritis calculosa, cretiones sanguineae suppressae, et sic porro. Cum fere cura eadem est, ut in aliis inflammationibus, omittam haec, tantummodo ea de nephritidis specie, quaedam dicenda, ubi calculus unice inflammationem creat. In nephritide calculosa, sive lapillus renibus ipsis, sive ureteribus inhaereat, et mole sua vel aspera figura, partes vivas afficiat, nervos valde irretet, varios producit affectus. Inde dolor iste acerrimus, spasmus aegrum valde cruciantes, difficultas mingendi, testiculi retractio, horror totius corporis, anxietas circa praecordio, immo saepe colica convulsio, epilepsia etc. Omnia itaque in nephritide curanda calculosa, eo respiciunt, ut nervos dum stimulantur, producentes symptomata obnubilemus, ea propter, omnes qui in artis exercitiis consenserunt, opium commendant. Sane nemo inficias ibit, ullum in toto

medicamentorum panario, esse remedium quod huic morbo magis opio conveniat, valde errant ii, qui diuretica porrigunt copiosa, ut v. SVIETEN l. c. monuit, dum ait: Plures autem in illa opinione sunt, ac si diuretica acriora conducerent ad promovendum calculum per ureteres in vesicam: quatenus copiosiori urina secreta, calculus propelleretur. Verum urina per tenuissimas et numerosissimas fistulas renales secreta sensim depluit in pelvim, et ureteres, neque ab acerrimis etiam diureticis aucta haec secretio unquam efficere poterit, ut urina motus accelerati impetu calculum protrudat; nocent autem quia acri stimulo, febrim et inflammationis comitem augent. Si nimia svader, cl. BOERHAVE, symptomata doloris vel convulsionis urgent, opiata profunt. MEAD emollientia et remedia anodyna, et inter haec praecipue opiata commendat. Non aliter FREIND, SYDENHAMUS, et YOUNG, qui omnes ad saeva ista symptomata debellanda ad opium confugere auctores sunt. Si itaque inflammatio jam orta, venaesectionibus, cucurbitulis*) siccis proxime ad locum affectum appositis, cataplasmatibus anodynis emollientibus ac remediis antiphlogisticis est minuenda, et si dolor non cesserit, statim tam externe quam interne, opium porrigi debet, ut symptomata diriora evanescant, simul vero constrictio vasorum tollatur, et calculus, si ureteribus inhaereat, ad vesicam transferatur.

§. II.

*) Praecipue cucurbitulae siccae plurimi momenti sunt si calculus ureteribus inhaereat. ALBRECHTUS de Ischuria, narrat ex Cardiano, medicum hispanum, qui frequenter ac acerrimo laborabat dolore ex ureteris calculo, quo quoties urgeretur, cucurbitulas siccas, secundum ureteris ductum applicari iussisse, sicque calculum ex ureteribus in vesicam felicissime duxisse, et in aliis eodem malo affectis et idem ipse fecisse frequentissime.

§. II.

In rheumatismo acuto inflammatorio mirifice de opii applicatione inter se discrepant auctorum opiniones; STAHL et ejus discipulus cl. FUNCKERUS, quamquam alias pharmaci hujus usum plane contemnant, tamen quod quidem valde miror, in doloribus istis sopiendis opiata svadent. Non aliter sentiunt BALLONIUS, de GORTER, HOFFMANN, qui unanimiter opium admittunt. CULLEN (in Lect. on mat. med. p. 335.) opium caute applicitum, plurimi momenti esse credit, attamen addit vir celeb. in morbi decremento, auxilium ab eo est petendum, in incremento autem, nocet. Huc respiciunt sequentia cl. WITHERS: sub initium aut circa medium paroxysmi regularis inflammatorii hujus morbi, opiata dari absque summo aegri periculo, nequeunt, at circa finem paroxysmi, maximam eadem utilitatem praestant, dolores scilicet minuendo, quietem juvando, et morbi durationem breviorum, reddendo. Sunt, qui organi hujus applicationem plane damnant, ut BERGER, TRALLES, YOUNG, inprimis vero SYDENHAMMUS, qui, si res in contentionem veniat, nimirum auctor est habendus, totam fere curationem in venae sectionibus largis consistere; quamobrem, ait ill: vir; utut faeviat dolor, per omnem hujus morbi decursum, religiose mihi ab his temperandum existimo. Non possum quin sententiam cel. PRINGELII adducam, qui tot a rheumatismo liberavit miseros, et ne ullam opii granulum in auxilium vocasse, confitetur. Quamquam morbus iste febrilis plerumque a transpiratione suppressa originem ducit suam, et pharmacum illud sedativum, simul ob vim diaphoreticam, doloribus rheumaticis congruere videtur, attamen nunquam vel raro paregoricum exhibendum credo, quia, ut jam celeb.

Rheumatis-
mus inflam-
matorius.

SYDENHAMMUS monuit, morbum figat, et αναλγησιου praestare valeat. Plurima denique auctorum suffragia eo tendunt, quod fere semper noxas, raro auxilium inferat. Illi, BALDINGER, in praeclaro libro, qui Feldkrankheiten einer Armee inscribitur, (p. 251.) ex quo sat viri sapientia, et doctrina sane solida elucefcit, multos se rheumaticos sanasse, neque vero pauxillum opii praescripsisse narrat: quid, quod cl. TISSOTUS plane opii usum vetat. En ejus verba: Les douleurs redoublent ordinairement pendant la nuit, et l'on donne des remedes pour faire dormir, mais fort mal-à-propos. Ils augmentent très réellement la cause du mal, et détruisent l'effet des remedes. Souvent même ils augmentent la douleur, bien loin de la calmer. Ils conviennent si peu, que le sommeil même qui vient naturellement dans les commencemens de cette maladie, est à charge au malade. Ils ont au moment, où ils s'endorment, de violens tresfailemens son soubre-faults, qui les réveillent doulourefement; ou s'ils dorment quelques momens, les douleurs sont plus fortes au reveil.

§. 12.

Variolae. Transeo ad curationem variolarum, et quidem ad opii usum, hac in febre variolosa. In subigendo et curando hoc morbo, generi humano pestilenti, medicina, tempore recentiori, re quidem vera plurimum valuit. Quamquam Arabes jam réfrigerante utebantur diaeta, et multum in medendo his morbis profuerunt, tamen pauci fuere, qui methodum inveteratam, ac nocivam, cum saniori et purgationi commutare ausi sunt. SYDENHAMMUS, ni fallor, primus fuit, qui viam demum sterneret. Nunc non amplius calore fervido ac vestimentis strangulatur miser. Taceo de inventione ferè divina, variolarum institione, quae quamquam

quam scriptis tam multis, et experientia clarissimorum viro-
rum sat ampla, defensa est, attamen ut illi: TRALLES ait
nondum antiquata parentum amicorumque praejudicia deleri
potuerunt, quae sese invento inromparabili, commodis publicis
adoptando, opponunt. Pulcherrime quidam seculi decimi
octavi philosophorum, monuit dum praejudicium pejus peste
esse ait, radicibus evulsis, immo extirpatis, nihilominus de-
trudi non posse; nam nutrimentum ex aëre sugere. Et certe,
nisi eheu! loquacitati insanissimae alicujus matronae aut avun-
culi, semper generi humano perniciosissimae, sed potius theo-
riae perquam sanae, et consiliis, tot clarorum virorum ex-
perientia suffultis, obtemperemus, plurimum noxae ex foro
medico detrudi posse credo — Ad debellanda saeva ista symp-
tomata, variolas concomitantia, omnes fere auctores unanimi-
ter opium collaudant. Magnus noster SYDENHAMMUS me-
dicamenta paregorica in variolis specificè agere affirmat, et
opium hoc in morbo eadem praestare, quod cortex in in-
termittentibus. Idem sentit clariss. FREIND, cum pharma-
cum illud divinum vocat remedium antivariolosum. Nec
germaniae defuerunt medici qui opium in morbis variolosis
magnopere laudarint. Germaniae decus immortalis WERLHOF,
allegatis variis Angliae, Italiae, et Nostrorum Medicorum ce-
leberrimorum opinionibus, quisquis, ait, 46) ubi opus est, aliis
ad variolas remediis, laudant SYDENHAMMIANI, vel uni-
cam guttam, vel plures, pro ratione symptomatum virium,
aetatis, singulis quatuor horis, prudenter addere novit, is
magnum sane pro felici et tranquilla, et tolerabili morbi me-
dicatione habet subsidium; et alio loco: si quid in cohaeren-
tibus et impense confluentibus juvare adhuc possit, certe om-
nia ab opio esse expectanda. Adhuc adhuc plures, ut MEAD,
MOR:

46) Diss. de variol. et anthrae. p. 97. Not. 109.

MORTON, HUXHAM, V. SVIETEN qui, omnes organum hoc sedativum, in affectibus illis spasticis et delorificis valde laudent, et ut loco omnium celeberrimum TRALLES nomen, qui, quamquam in febribus, et morbis inflammatoriae indolis, opii usum plane fere contemnit, hoc in febre non lubentissime concedit modo, sed manifeste ait: quamvis vero probatum dederim, istiusmodi febribus, neutiquam convenire opium, tamen profiteri debeo, singulares fructus, illi legitime usurpato, tribuere in curatione variolarum; et paulo post: quamquam ego opium nunquam saltem per lusum, et jocum, et sive manifesta indicatione adhibere solitus sum; tamen semper expertus sum, morbum, dato hoc anodyno, placide magis progredi, et ad finem suum vergere. Quamquam uti et ego expertus credo, dum in Clinico, quod Goettingae, ductu STROMEYERI, praeceptoris mei aeternum summe devenerandi, floret, plures aegrotos, sat sanabilibus, sat etiam gravibus laborantes variolis, et vidi, et ipse sanavi, ac ne ullum quidem opii granulum adhibui, tamen non possum, quin confitear, opium huic morbo convenire. Quaeritur ideo cuiusnam febris stadio an inflammatorio an suppuratorio congruat opium? Clarissim: de HAEN 47) ita loquitur: Si uspiam opii, ac paregoricorum immensa laus est, est saltem in variolis, dedi id aequae in leviori morbo, quam in graviore; aequae in levissimo, quam in gravissimo, idque a prima eruptione, ad exsiccationem usque. Variolae denique, aliquibus de opii laude immistis, pergit laudatus Auctor, si expectatae non prodeant, si inflammationis suppurationisque stadio subterfugiant, si anxietudines, si peripnevmoniam, si anginam minentur, has una cum aliis auxiliis mitigant et curant. Sane mihi sanctum summi viri iudicium est, atamen nimiam laudem opii usui in variolarum cura tribuisse credo. Si vario-

47) rat. med. p. 2, C. 3. P. 42.

lae non pullulent, causa proxima in vasorum subcutaneorum spafmo latere potest, qui ab irritamento materiei variolosae effectus dependet, praecipue juvenili in corpore, quia major adest sensibilitas, hinc derivandi sunt dolores isti acerbi, qui in partibus, ubi materies aeris variolosa scetet, producuntur. Huic aegro aliquot guttulae laudani SYDENHAMMIANI aut plures pro ratione symptomatum aetatis, ac aegri constitutionis ad variolarum promovendam eruptionem conveniunt. Vnde et FREIND, vides, inquit quam mira praestiterit calidior (siquidem talis opii quantitas vere vim possideat calefacientem) paulo medicina, si cum judicio adhibeatur variolarum tempore ubi non satis proruperint, et WERLHOF l. c. de variolarum stadio inflammatorio differens, satisfaciunt, inquit, opiata, indicationi impediendi dolores, anxietates, spasmos, quibus vires prosternuntur. Non ita, si eadem causa, ab aliis longe diversis oriatur causis remotis, a bile, plethora, meterie syphyllitica, serophulosa, colluvie primarum viarum, vermes, 48) hic opium non conducet, dolores et spasmi tunc demum evanescent si eorum causa sublata est, excipe si statim causa efficiens ipsa, corpore ejici non possit, vide supra cap. de Pleurif., hic opium palliationem praestare valet. Ast in subjectis nimis sensibilibus, remota causa efficiente, impressio saepe in nervis remaneat, praecipue quando dolor jam per longum temporis spatium perduravit, et alius morbi status

48) In supra jam denominato clinico infantem variolis catharratibus immixtis plechitis laborantem, variis affectibus spasticis, pruritu narium, dilatatione pupillae, fridore dentium, etc. cruciari vidi, cum ex istis denominatis et aliis symptomatibus vermes inculpa esse

argumentarer, statim clysteres ex lacte paratos injici jussi, quodque opinio me non fefellerit; eventus testatus est, nam emissio clysterare, vermes exierunt, adhibitis simul cum aliis remediis morbo inservientibus, symptomata evanuerunt, et statim eruptio facta est.

E

tus qui opii usum requirit. Non possum quin adducam, quod, remoto jam impedimento eruptionis, narcoticum illud proficit, tamen nulli dolores adsint, uti sagax SYDENHAMMUS rite monuit; tantam enim vim in promovendo variolarum eruptionem opio tribuit, ut serio medicos adhortatus sit, statim, allata impedimenti eruptionis causa, ad opium confugere, nam motum illum perturbatiorem, qui adhibitis evacuantibus in machina producitur, sedat, et efficit ut morbus ad exitum faustiore declinet. Pro re itaque nata papaverinum illud in inflammatorio morbi stadio, eruptionem promovebit, febrimque simul mitigabit. — An vero stadio suppurationis congruat narcoticum, ut SYDENHAMMUS, de HAEN, WERLHOF et alii svadent? Si putredine inquit cl. YOVNE massa sanguinis soluta sit, opium nocet. Non aliter celeb. TISSOT; Les remedes, inquit probus vir, anodins qu'on emploie generalement, mais que je n'emploie presque jamais, et dont j'ai prouvé tout le danger dans cette meme lettre a M. HALLER. Absolument on doit sur-tout les bannir dans le tems de la seconde fièvre. On cas dans le quel, il est permis quelque fois de les employer, c'est pour les enfans foibles, ou sujets aux convulsions chez les queles l'eruption se fait avec peine. Nolo inhaerere clarorum virorum opionibus et sententiis. Duo modo habeo, quae iis opponere ausim, qui pharmaci hujus usum in stadio suppurationis plane damnant. Inter omnes constat, febrem suppurationis in corpore hoc morbo laborante non semper simplicem, uti theoria haec contemplatur, e contrario, cum inflammatoria implicitam, existere, nam si faciei variolae jam in suppurationem vergant, tum pectoris et lumborum nondum evolutae sunt unde cl. ROSENSTEIN, quamquam spiritum vitrioli loco narcotici commendat, tamen usum in secundo

cundo morbi stadio ad dolores lumborum eruptioni obstantes admittit. Sed in extremo tempore ubi primum stadium jam peractum est, tamen opium ad coctionem et maturationem abscessum conducere potest. Experientia nos docuit, opium feбри putridae conducere, et si anodinum hoc in connubio spiritus vitrioli praescribimus, tunc simul duobus indicationibus satisfacere possumus.

§. 13.

Superfluum fere esse puto de organi hujus usu in morbillis eloqui, cum plurima quae hoc in capite dici possint facile ex praecedentibus sint derivanda. Pauca tantum. Sunt qui anodynum illud ea propter usurparunt, cum uti nemo facile ignorat, ex tussicula neglecta, morbum fere semper concomitante, affectus quidam pulmonalis, immo saepe phthisis oriri solent. Magna vero ex parte simul cum exanthematis desquamatione evanescent, praeterquam in aegroto male curato. Sed raro opium requiri credo. Saepius a neglecta evacuatione hoc symptoma originem ducit suam. Sic ego ipse casum sum expertus. Infans qui ante morbillis laborabat; Cumque res negligereetur, tussicula aggravabatur sicca et vehementiori, quo, die, plurimum vero nocte angebatur, appetitus erat prostratus anxietas circa praecordia. Sed his contemptis, symptomata diriora oriebantur, immo ni fallor febricula accessit vespertina, sed aliquibus haustis purgantibus antiphlogisticis, spiritu mindereri immistis, brevi tempore instans ad priorem rediit sanitatem. In subjectis qui pulmonum habent structuram teneram, irritabilem, ad inflammationem dispositam, vel jam ulceribus labefactatam, opium ad irritamentum minuendum praescribi possit, si circumstantiae rem admittant.

Morbilli.

Dolor. Optime sane de genere humano meritis est is mortali-
 um, qui primo vires opii sedativas enucleavit, et praestan-
 tissimum hoc antiphlogisticum ad dolores sopiendos adhibere
 docuit. Nullum in toto agmine medicamentorum adest re-
 medium, quod, sin aliter rite accurate ac justo tempore dex-
 tre applicatur, tam celere et securum, afferre possit auxilium.
 Sed ubi nihil in rerum natura, simul est et inventum et
 perfectum, hic etiam certe medici saepius opium sine ullo
 aegri emolumento, immo maxima cum noxa usurparunt, an-
 tequam viderent, quibusnam doloribus aut conveniat, aut
 obsit. — Opium dum dolores minuit, simul ejus causam
 tollit aut palliationem praestat, ideo sequitur causam doloris
 esse inquirendam, antequam certi quid determinemus. Nam
 quantum levaminis a narcotico justo tempore dextre exhi-
 bito, oriri, tantum contra noxae afferre potest si sinistre ap-
 plicetur. Causa doloris proxima una semper eademque est,
 nempe talis nervorum dispositio, quae dissolutionem minatur.
 Longe vero aliae ejus occasionales, quas rite cognosci necesse
 est, antequam remedia ad eum tollendum adhibeamus, dum
 nempe singulae causae singulae possunt medicamina. Sic Ple-
 thora, vermes, materies quaedam corpore featens, etc. dolo-
 res excitant, vel unice nervis causa inhaeret. Duplex in-
 de curandi methodus est, altera radicalis quae eo inservit,
 ut doloris causam plane tollamus, altera palliationem prae-
 stat, quam posteriorem, prior casus saepe admittit, nam si
 causam efficientem statim corpore expellere non possumus
 dolor persistit, et novi et vehementiores oriuntur insultus,
 hinc inquietas vigiliae, convulsio. At vero quando opio do-
 loris causa exhibendo, opus est, sequentia semper perpendi
 debent.

debent. Annon dum opium irritamenti actionem in nervos impedit, simul alia symptomata praesentia adaugeat, vel a sumto opio, novi creentur infultus, praecipue cum omnes alias claudat excretiones, excepta sola diaphoresi? Cum porro organum illud somnum producere valet, an somnus iste arte producerus morbo conveniat nec ne? 3tio, si narcoticum non morbi causam tollat, hac permanente, caute inquirendum, ne expirata opii vi, dolor et morbus augeantur? 4to an causa doloris ipsa opii repugnet usui? 5to denique, an conducatur ut dolorem extinguamus. Si itaque in febre inflammatoria dolor dependens a nimia nervorum acuitate, ablata plethora, adhibitis antiphlogisticis, perdurat tunc novam creabit et febrem, et inflammationem, ut unicuique modo exemplum adducam, videmus in tussi convulsiva, ubi purgatis primis viis, oritur a sensibilitate, status ille spasticus, qui nisi mox tollatur, tussim producat cruentam, adhibito vero opio, statim status spasticus cessat. Ex analogia itaque dijudicare possumus, quantum auxilii hoc in casu ab opio expectari possit. Plura specialiora superflua forent, cum ex praecedentibus facile hoc concludere liceat.

§. 15.

Si omnes corporis nostri actiones et motus rite pergantur, ac exerceantur, sane etiam is, simul cum sanitate perfecta, somno gaudebit placido et tranquillo. Sin vero a quacunque causa, functio oriatur laesa, qua, continua irritatio sensorii communis fit, certe inter alia simul somnum creabit intranquillum, perturbatum, immo denique plane nullum. Cum itaque, ut neminem fugit, opium vim possidet soporiferam, a medicis ad somnum producendum, praecipue in morbis et febribus inflammatoriis, ubi pervigilium.

gillum, non ultimum esse symptoma constat, est usurpatum. Sed cum tot experti sunt medici, scopo minime excedere, et exoptatissimum auxilium plane deesse, imo mox inquietum, perturbatiorem, mox nullum opio creati somnum, tum denique parciori manu, organum illud praescribere coeperunt. Ast cum nemo inficias iturus sit, plures artis salutaris cultores, saepe maximo cum aegri emolumento opium adhibuisse, necesse est, certam corporis nostri adesse conditionem, certamque morbi indolem, in qua unice vim suam exferat soporiferam — Pervigilium corpori in est nostro ut, aut acuti, aut morbi chronici, symptoma: sed his non insistam, unice enim de pervigilio febrili, ut symptomate febris inflammatoriae loquor. Cel. v. SVIETEN causam pervigilii febrilis in majori tensione et impletione vasorum ponit encephali, quae inflammationem creet, certus enim, uti credit, ac determinatus capitis vasorum impletionis et tensionis gradus, ad vigilandum requiritur, ex eorum nimia inanitione oritur somnolentia, et per vigillum, ex praeternaturali repletionem, estque ejus cura aut radicalis, dum morbi causa tollitur, quae remediis antiphlogisticis obtinetur, aut palliativa, quae fit ex variis ibi recensitis remediis, opii usum vero damnat, dum inflammationem cerebri ibi adesse auctor est. Nolo inhaerere sententiae hujus de arte salutari optime meriti viri, quamquam nec theoria, nec experientia probatum est, causam pervigilii, ut symptomatis febris inflammatoriae, in majori vasorum encephali tensione et impletionem, indeque nata inflammationem latere. Verum sanguinis orgasmum et impetum versus caput, ut et auctum humorum circulum in encephali vasis, vigiliis excitare posse, nemo est qui negat. Sed ingens oritur quaestio, annon instituta cura antiphlogistica,

tica, durante pervigilio modica opii dosis, ter quaterve post
 longa intervalla repetita, dum soporem inducit, levamen
 afferat, praesertim cum sat noxium sit, a pervigilio, febrem
 et ipsa morbi symptomata, in pejus rueret. Miror quod
 cel: V. SVIETEN opii usum damnet, cum tamen sum-
 mus BOERHAVIUS ipse, statim post venaesectiones ad indu-
 cendum somnum cum fructu dedisse se asserat. Ex ipsi-
 simis cl: SVIETENII verbis, opium vigiliis conducere con-
 stat, nam ASCLEPIADEM, narrat frictione leni, adduxisse
 in phreniticis somnum, et adeo efficax hoc remedium cre-
 didisse, ut si nimium sit, lethargum afferre possit. Certe
 frictio lenis nervos ita demulcere valet, ut requies concilie-
 tur placida, nonne opii effectus idem? At non semper pervi-
 gili causa febrilis inflammatorii, in circulo nimis aucto quae-
 renda est: nam in morbi progressu, saepe a nervorum ni-
 mia acuitate dependet, praesertim in subjectis nimis sensibi-
 libus, quorum dispositio praeternaturalis, ipso morbo auge-
 tur, et huic casui, tantum opio auxilium ferri potest, quod
 malum etiam minime palliat, sed ipsas ejus radices evellit.
 Varias insuper sunt pervigilii febrilis causae, materies quae-
 dam corpore scatens, quae sensorium commune et nervos
 afficit, vermes, saburra primarum viarum etc. quae omnia
 accurate inquirenda antequam remedia praescribimus: —
 Ast dolendum maxime quod, theoria sanior, immo experien-
 tia accuratior, nos hic destituat, puto respectu vis sopori-
 ferae opii. Mox in alio subjecto, in uno eodemque morbo,
 eadem narcotici dosis, somnum inducit, in aliis impedit pla-
 cidam requiem, ut sequens morbi historia, quam mecum
 communicavit ILLUSTRIS GOLDHAGENIUS medicus phi-
 losophus, praeceptor meus pia mente sancte colendus, et
 pro ea, qua, semper in me usus est, benivolentia ut publice

juris facerem, permisit, docebit, quantum nobis, ad perspicuendam ac rite opii vim soporiferam, respectu corporis animalis, determinandam, desit. Quidam laborans paraphymosi, incisione a chirurgo facta, afficiebatur febre inflammatoria, accedebant dolores acerbissimi qui pervigilium creabant perpetuum, ita ut is, qui circa aegrotantem occupatus erat Ill. GOLDHAGENIUM accedens consuleret, qui perpenfis perpendendis, quod VIRI est acumen, remedia antiphlogistica simulque opium adhiberi jussit. Instituta cura antiphlogistica nec dolores remifere, ac ne momenti quidem somnum aeger capere poterat. Ideo dato ei granulo opii uno, et symptomata perdurabant, iteratur, ac triplicatur eadem dosi; summa tertia dosi, ne sensus quidem ullius percipit doloris, et febris remifit. Sed quoad somnum intra duos dies, ne palpebras quidem somno gravatas sensit, & contrario hilares laetuse et quasi furiosus evasit, et ut animi ipsius affectus propriis verbis exprimam, se adeo gaudere dixit, ut praelaetitia alium quemvis interimere optavit. Sic tribus diebus affectus erat, tandem defatigatus, quasi continuis vigiliis, in profundum somnum prolapsus, contumis viginti horis cum dormisset, sanus expergefactus est. En argumentum veritatis sententiae EUSTACHII. 49) dicentis medicinam physicae esse partem apud quam potius regnet conjectura quam ratio.

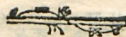
Delirium.

§. 16.
PARACELSO, et theofophis illis, certe condonabis, cum ad morbum vehementem ac letalem refraenandum, opium in genere dedisse leges; Atat viros alioquin claros ut WEDELIUM, BONTIUM⁵⁰⁾ et plures, remedium idem delirii febrilis

⁴⁹⁾ Apud MACROB Satur: lib. 7. C. 15.

⁵⁰⁾ l. c. L. 3. C. 14.

brilis auferendi causa empirica manu porrexisse, miramur stupidi. Ridicule ac inepte foret, si delirii causam non perferutati ad opium confugere decernamus. Varias enim sunt delirii febrilis causas, varias secundum morbi genium, ac indolem, ideo varia ejus cura et remedia, hinc requiruntur pediluvia, epispastica pedum et poplitum, clysmata, diluentia, emetica, vanaesectio, victus antiphlogisticus, haemorrhoidum solutio, et levia anodyna, ut summus ROERHAVIUS monet. Ex dictis sequitur, causam in dirimendo delirio esse perferendam. In febre mere inflammatoria, duplex adesse potest causa, quae ideo sensuum organa laedere valet, ut imagines insanas ac perversas creentur. Prior est orgasmus sanguinis, circulatio nimis aucta, hic vanaesectioes largae, nitrosae sunt exhibenda, posterior vero, nervorum nimia sensibilitas et acuitas, quae opium admittit. Unde ait, amicus et fautor meus cel. MARX 51) vir de arte salutari optime meritis, si delirium in febribus inflammatoriis ab orgasmo sanguinis dependet, tunc vanaesectioes et cura antiphlogistica est instituenda, at vero si delirium cum furore, sensibilitate aucta, insomniis ac cum summa animi perturbatione junctum est, tunc humorum copia et impetu ultra modum minutis, blanda opiata sunt adhibenda, quatenus enim opiata nimiam tollunt morbosam sensibilitatem, dulcem somnum, aut ad minimum placidam requiem procurant. Non aliter maximus opii amicus cl. SYDENHAMUS si aeger ait, in phrenitidem prolapsus fuerit, liberaliori manu ad vanaesectioem, clysteres, ac medicamenta refrigerantia me accingo, atque talibus remediis utens, aegrum eoque sustinere conor, donec in diurnitatem aliquam effectus excurrat, quo tempore non admodum difficile erit, *observat. med. P. 2.*

eum a morbo et a symptomate una eademque opera liberare, id quod fiet, dum narcoticum aliquod medicamentum exhibui; in incremento vero morbi semper nocet. Religiose itaque ab hoc abstinendum nisi aegrum cura antiphlogistica adhibuimus, tunc vero si delirium persistat, certi sumus, a nimia nervorum sensibilitate dependere et statim svadente SARCONE sine ulla mora ad opium, tanquam ad asylum, confugiendum est.

§. 17.

Vulnera. — Pauca admodum verba de opii administratione in casu chirurgico. In inflammationibus a vulnere ortis, maximo cum aegri emolumento, narcoticum a recentioribus est usurpatum. Hic unice inflammatio a laesione externa dependet, et omnia alia symptomata ut spasmus, dolor pervigilium et delirium ab irritamento est derivandum. Vnde celeb. C. A. RICHTERUS, praeceptor meus summe devenerandus, ait: *Vorzüglich mindert der Mohnsaft die Wirkung des Entzündungs-Reitzes. Er lindert den Schmerz, die Hauptfolge der Entzündung, und hinwidrum auch die Ursache des Fiebers, und der Vermehrung des Fiebers, er besänftigt die heftigen und unordentlichen Bewegungen der festen Theile, die Gemüthsbewegung des Kranken, und stillt die Entzündungsunruhen so kräftig, daß er mit Recht den Namen des größten antiphlogistischen Mittels verdient. Sein Gebrauch ist daher bei Entzündungen von äußern Ursachen allgemein, und nach Reinigung der ersten Wege, und verrihteten möglichen Aderläßen ganz sicher. Rite inonuit clar. archiater purgatis ante primis viis, nam plerumque chirurgus hacce nihili facit, venaefectione instituta, et nitrosis exhibitis, omnia se fecisse putat. Miser vero qui paulo*

ante

ante omnia mixtim devorabat, et subito vulnere aggravatur cruciabitur, nisi auxilium afferamus, febre biliosa, ideo alio loco inquit: Vorzüglich gefellen sich zu chirurgischen Entzündungen oft Unreinigkeiten in den ersten Wegen, welche theils von unverdauten Speisen; theils von verdorbner Galle herrühren. Die Gelegenheits - Ursachen der chirurgischen Entzündungen sind mehrentheils schreckhafte, und unvermuthete Unglücksfälle, die das Gemüth des Kranken erschüttern, und es mit Schrecken und Furcht für die Zukunft anfüllen. Bekanntlich vermehren und verderben diese Gemüthsbewegungen die Galle, daher ist das Fieber nicht inflammatorischer, sondern zugleich galligter Art. Alia praecipue in vulneribus adest causa quae opium admittit, si nempe pars tendinosa aponevrotica laesa est, quae quamquam statu sano insensiles esse videantur attamen statu morbofo, acerbissimis doloribus, et spasmis, immo trifmo conjuncti sunt, et ubi nil praeter vulneris dilatationem et opii usum ab instante periculo liberare possunt.

EN BOERHAMI, plenis plaudunt TIBI fora theatris

Nunc medica, et summus nunc TIBI ridet honos.

Quam meruit virtus debitam TUA maxima palmam

Iam recipis: laudis haec modo digna TUAE.

Gaudia perfundunt pectus TIBI semper amicum,

Atque sodalitiū corda devota TUI.

Vive diu felix, alter Boerhavius esto,

Sisque artis sanctae gloria summa. Vale.

Clarissimo ΑΥΤΟΡΙ, Amico suo dilectissimo, Honores
Medicinae Doctoris gratulabundus petiit,

CAROLVS LVDOVICVS SALPIVS.

Mefom, Theol. et Philol. Cult.

Corrigenda.

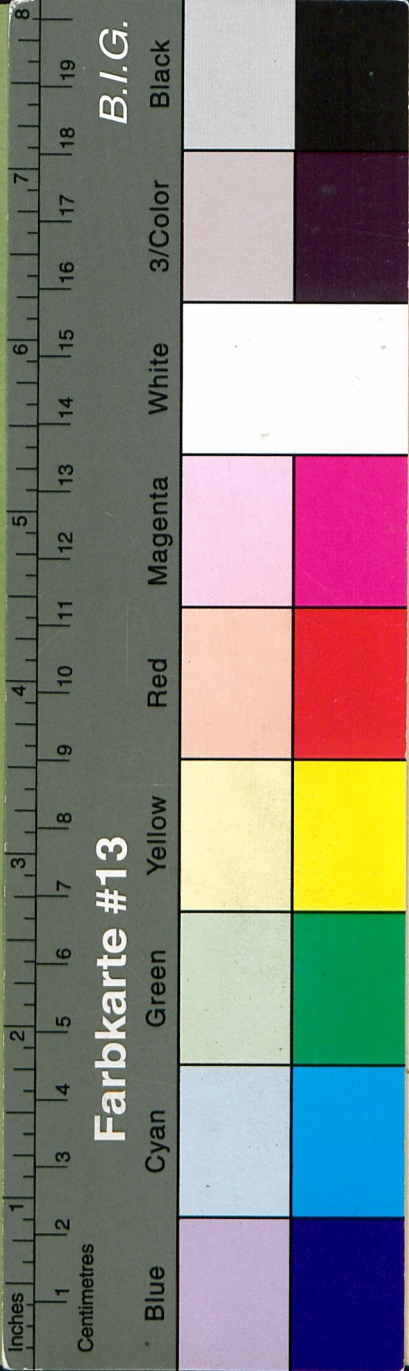
P. 2 l. 10. praesidium. 15 l. 10. auxilium. 16 l. 24. rem habere. 18 l. 6.
sclerophthalmia, 19. l. 4. interne datam aut externe. 22 l. 18. eueta. 25 l. ult. est.

17 WA 13 67

Vol 18 = 3

Ad 1

B.I.G.

Farbkarte #13

DISSERTATIO INAUGVRALIS
MEDICA
DE
RITE AESTIMANDA OPII
VIRTUTE IN FEBRIBVS
ET
MORBIS INFLAMMATORIIS

QVAM
CONSENSV ATQVE AVCTORITATE
GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS
IN
REGIA FRIDERICIANA

PRO
SVMNIS IN MEDICINA ET CHIRVRGIA
HONORIBVS ET PRIVILEGIIS LEGITIME OBTINENDIS
ERVditorVM CENSURAE SVBMITTIT

AVCTOR
BENEDICTVS BOEHM
BEROLINAS.

DIE XIV. DECEMBR. MDCCLXXXIV.

HALAE
LITTERIS IOA. GOTTE, HELLERL

